

DISCIPLINÁRNA ZODPOVEDNOSŤ AKO DRUH PRÁVNEJ ZODPOVEDNOSTI (V PRÁVNICKÝCH PROFESIÁCH) – RECENTNÁ PODOBA A NOVÉ VÝZVY¹

DISCIPLINARY RESPONSIBILITY AS A TYPE OF LEGAL RESPONSIBILITY (IN THE LEGAL PROFESSION) – RECENT FORM AND NEW CHALLENGES

Martina Gajdošová²

Abstrakt: Príspevok vymedzuje disciplinárnu zodpovednosť ako druh právnej zodpovednosti v právnických profesiách. Disciplinárna zodpovednosť je zodpovednosť za disciplinárne previnenie, ktorého sa dopustil právom definovaný subjekt a pramení z disciplinárnej zodpovednosti ako normatívneho imperatívu intrasociálnej spravodlivosti. Disciplinárna zodpovednosť v právnických profesiách je systémovou zložkou riadenia a organizácie výkonu daného povolania, nároky na jej reguláciu i realizáciu musia byť súladné s nárokmi na princípy demokracie a právneho štátu, predovšetkým deľbu moci, nezávislosť súdnictva (i advokátov, notárov, prokurátorov a exekútorov), ochranu základných práv a slobôd, spravodlivého procesu a princípu samosprávy. Príspevok identifikuje základné prvky recentnej podoby právnej a etickej regulácie disciplinárnej zodpovednosti v právnických profesiách na národnej a nadnárodnej úrovni, vrátane ústavnej a zákonnej regulácie i regulácie vnútornými predpismi. Poukazuje aj na recentný akt medzinárodného práva, dotýkajúci sa aj štandardov disciplinárneho konania - Dohovor o ochrane povolania advokáta, schválený Výborom Ministrov Rady Európy dňa 12.3.2025. Príspevok identifikuje tiež nové výzvy pre právnické profesie (nové technológie a používanie umelej inteligencie).

Kľúčové slová: disciplinárna zodpovednosť, právnické profesie, regulácia, nové technológie, umelá inteligencia

Abstract: The paper defines disciplinary responsibility as a type of legal responsibility in the legal professions. The disciplinary responsibility is the

¹ Tento príspevok je súčasťou výskumnej úlohy a výstupom z projektu VEGA č. 1/0579/23 – Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti v právnom štáte.

² Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave.

responsibility for a disciplinary offense committed by a legally defined subject and stems from disciplinary responsibility as a normative imperative of intrasocial justice. Disciplinary responsibility in the legal professions is a systemic component of the management and organization of the practice of a given profession, and the requirements for its regulation and realization must be consistent with the requirements of the principles of democracy and the rule of law, in particular the separation of powers, the independence of the judiciary (including lawyers, notaries, prosecutors, and executors), the protection of fundamental rights and freedoms, fair trial, and the principle of self-government. The paper identifies the basic elements of the recent form of legal and ethical regulation of disciplinary responsibility in the legal professions at the national and supranational level, including constitutional and legislative regulation as well as regulation by internal rules. It also refers to a recent act of international law concerning standards of disciplinary proceedings - the Convention on the Protection of the Profession of Lawyer, approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on March 12, 2025. The paper also identifies new challenges for the legal professions (new technologies and the use of artificial intelligence).

Key words: disciplinary responsibility, legal professions, new technologies, artificial intelligence

Úvodné vymedzenie – zodpovednosť, právna zodpovednosť, disciplinárna zodpovednosť

Každý vie i rozumie, čo je zodpovednosť. Je to povinnosť plniť si požiadavky na neho kladené, je to „uzrozumené“ konanie i nekonanie (zahrňujúce rozum i vôľu) v súlade s týmito požiadavkami, no zároveň je to aj (nutné) prijatie následku za (ne)konanie v rozpore s týmito požiadavkami. Aj *Krátky slovník slovenského jazyka* reflektuje najmä tieto dve dimenzie pojmu, no pridáva aj tretiu, pričom vychádza z formy adjektíva – (i) zodpovedný je povinný niesť následky za niečo, ručiť za niekoho/niečo, (ii) ktorý má správny vzťah k plneniu povinností – teda i ako vlastnosť - svedčiaci o tejto vlastnosti, (iii) nie nepodstatným je aj ďalší význam v jazyku – zodpovedný je dôležitý, významný.³

³ Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. 4. dopl. a upr. vyd. Bratislava: Veda, 2003, 985 s. Dostupné na: <https://slovník.juls.savba.sk/?w=zodpovednos%C5%A5&s=exact&c=ye29&cs=&d=kssj4#> (cit.26.09.2025).

Poznáme najširšiu – spoločenskú zodpovednosť, ktorá zahŕňa jej jednotlivé podoby – právnu, politickú, morálnu, ale aj napr. národnú, stranícku, stavovskú⁴ a inú zodpovednosť. Zodpovednosť je súčasťou normatívnych systémov pôsobiacich a fungujúcich v spoločnosti. Zodpovednosť vo svojej podstate podporuje preventívnu, výchovnú i represívnu funkciu dodržiavania pravidiel pôsobiacich v spoločnosti (skupine), je to dôvod jej existencie, je to funkcia, ktorú plní, i cieľ (úloha), taktiež jej vnútorné (imanentné) nasmerovanie. Každý normatívny systém slúži nielen na zabezpečenie vytvárania, zmien, či rušenia pravidiel pre fungovanie (organizovanie) istého celku (spoločnosti, skupiny), ale slúži aj na zabezpečenie dodržiavania týchto pravidiel a disponuje tiež prostriedkami donútenia. Zodpovednosť je akýmsi - metaforou vyjadrené - *tkanivom* každého normatívneho systému v spoločnosti. Zodpovednosť však možno vnímať aj širšie, ako zodpovednosť za správne (vhodne) nastavený normatívny systém, zodpovednosť za reguláciu.

Inštitút právnej zodpovednosti (a jej jednotlivých druhov) je jednou z podstatných súčastí právneho systému, je – metaforou vyjadrené – *výstužou, oporou i bezpečnostnou sieťou* všetkých právnych vzťahov, súkromnoprávných i verejnoprávných.

Aleš Gerloch uvádza: „*Právna zodpovednosť patrí ku komplikovaným pojmom, ktorými sa zaoberá právna veda už dlhodobo. Je možné, že určitým konaním sú porušené rôzne druhy sociálnych noriem, nastane viac druhov zodpovednosti. Tie sa potom musia odlišiť, lebo majú rôzne sankcie. Toto rozlišovanie je zložitý proces – každé negatívne konanie nemožno kvalifikovať ako delikt v právnom zmysle.*“⁵

Nedávno sa koncepcne k doterajšej spisbe o právnej zodpovednosti vyjadril Rudolf Kasinec: „*Právna zodpovednosť je najvýznamnejším druhom spoločenskej zodpovednosti. Z jej uplatnenia vyplývajú pre adresátov najzávažnejšie dôsledky. (...) Právna zodpovednosť je mnohovýrobový pojem, ktorý prestupuje všetkými právnymi odvetvami a zasahuje i do mimoprávných spoločenských vzťahov. A tak je nevyhnutné k nemu pristúpiť*“⁶. Nadväzujúc na známu diskusiu medzi prístupmi k právnej zodpovednosti (najčastejšie nazývanú ako Knapp versus Luby), Kasinec sa takpovediac prikláňa ku koncepcii „...*Viktora Knappa. Ako jediná prekračuje oblasť*

⁴ Stav v súčasnom význame spoločnosťou osôb vykonávajúcich určitú činnosť, napr. učiteľia.

⁵ GERLOCH, Aleš: Teorie práva. 6. akt. vyd., Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, s. 161.

⁶ KASINEC, Rudolf: Právna zodpovednosť v rozličných podobách. In: METEŇKANYČ, Olexij Mychajlovych – MAJEROVÁ, Sára – ŤAŽKÁ, Veronika (zost.): Bratislavské právnické fórum 2023 : právna zodpovednosť a autonómia. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023, s. 115, 123. Sumarizoval najmä základné východiská z českej a slovenskej spisby od 50. rokov 20. storočia až po dielo Václava Janečka: Kritika právní odpovědnosti. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 300 s.

*súkromného práva a pokrýva najširší záber v chápaní právnej zodpovednosti, no i tá by si zaslúžila podstatnú revíziu.*⁷

Podľa ustálenej konštatácie právnej vedy - právna zodpovednosť je spôsobilosť (schopnosť) určených subjektov práva znášať právne následky, ktoré vyplývajú z porušenia právnych noriem, a taktiež spôsobilosť určených subjektov práva znášať právne následky za stav odporujúci právom definovanému stavu⁸. Právna zodpovednosť je osobitná forma právneho vzťahu, v ktorom dochádza na základe porušenia právnej povinnosti k vzniku novej právnej povinnosti sankčnej povahy, pričom právnymi skutočnosťami, ktorými vzniká právna zodpovednosť, sú protiprávne konanie a protiprávny stav⁹. Právna zodpovednosť je jedným druhom spoločenskej zodpovednosti¹⁰. Podľa Štefana Lubyho podstata a funkcia zodpovednosti je historicky podmienená,¹¹ „každá zodpovednosť slúži aj posilneniu režimu zákonnosti“¹² a „zodpovednosť je povinnosť, ktorá vzniká na základe porušenia skôr existujúcej inej povinnosti“¹³. Josef Bejček uvádza: „Za nezbytný předpoklad právní odpovědnosti nadále pokládám protiprávnost. Tzv. odpovědnostní koncepce „pozitivně-perspektivní“ je metodologicky kontraproduktivní, neboť pokládá za odpovědnostní vztah jakýkoliv právní vztah, který zakládá nějakou povinnost. Naprosto se tím stírá rozdíl mezi povinností a odpovědností a jeho prosazováním se lehkomyselně zbavujeme terminologické přesnosti a rozlišování „povinnosti“ a „odpovědnosti“ a namísto ní dosazujeme polysém „odpovědnost“, který musí být uměle upřesněn, aby jeho setrvačné chápání (utvrzované i řadou zákonných vymezení odpovědnosti jakožto sekundárního

⁷ KASINEC, Rudolf, op. cit., s. 120.

⁸ Porovnaj: BRÖSTL, Alexander a kol.: Teória práva. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, s. 147, 155; PROCHÁZKA, Radoslav - KÁČER, Marek: Teória práva. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 279.

⁹ VEČEŘA, Miloš a kol.: Teorie práva. 4. vyd. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, s. 239.

¹⁰ Podľa povahy pravidla a povahy autority, ktorá dodržiavanie pravidla stráži, rozoznávame rôzne druhy zodpovednosti – spoločenskú, morálnu, politickú a právnu zodpovednosť. In: PROCHÁZKA, Radoslav - KÁČER, Marek: Teória práva. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 279; V rámci najvšeobecnejšej, spoločenskej zodpovednosti, ako jej podskupiny rozoznávame politickú, morálnu a právnu zodpovednosť. In: FÁBRY, Branislav - KASINEC, Rudolf - TURČAN, Martin: Teória práva, 2. preprac. vyd., Bratislava : Wolters Kluwer, Právnická fakulta UK Bratislava, 2019, s. 241; BRÖSTL, Alexander a kol.: Teória práva. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, s. 145; Spoločenská zodpovednosť okrem právnej zodpovednosti, „zahŕňa tiež politickú, národnú, historickú, stranícku (partajnú) a mnohé ďalšie druhy zodpovednosti.“ In: MARCHENKO, Mikhail Nikolajevich – DERJABINA, Elena Mikhajlovna: Teorija gosudarstva i prava. Učebnik dlja bakalavrov. Moskva : M3o spekt, Moskovskij gosudarstvennyj universitet imeni M. V. Lomonosova, Juridičeskij fakul'tet, 2016, s. 298.

¹¹ LUBY, Štefan: Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958, s. 28.

¹² LUBY, Štefan: Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo úradným postupom. Bratislava : Obzor, 1971, s. 19.

¹³ LUBY, Štefan: N. S. Malejn, Imuščestvennaja otvetstvennosť v chozjajstvennyh otnošenijach. Moskva, 1970, s. 208. In: Právny obzor, 10/1970, (recenzia), s. 930.

právniho vzťahu vzniknuteľšieho v dôsledku porušenia právni povinnosti) nebránilo smysluplné komunikaci. „Odpovídat za splnění povinnosti“ je přeci úplně totéž a významově rovno jako „míti právní povinnost“¹⁴. Podľa Eduarda Bárányi je štruktúra právnej zodpovednosti vo svojich základoch relatívne jasná - subjekt má právnú povinnosť – poruší ju – musí znášať negatívne následky.¹⁵

Evidentným koreňom slova zodpovednosť, a to aj v mnohých ďalších jazykoch, je odpoveď, odpovedať (napr. v češtine, *odpovědnost*, v ruštine *ответственность*, v angličtine *responsibility*, vo francúzštine *responsabilité*, z latinského *respondere*¹⁶, byť garantom, odpovedať ...) – v odpovedi (v odpovedaní) je uzrozumená reakcia na čosi, akcia – reakcia. Historizujúcim prístupom zaujímavé konštatovanie Václava Janečka odokrýva starobylé významy „odpovedať“ (v starej češtine) ako akúsi kvalifikovanú odpoveď podľa daných pravidiel. Upozorňuje, že pôvodne obsahuje viaceré významy - dať kvalifikovanú odpoveď na žalobu, dať dôvody svojho konania, - dať odpoveď za určitý prehrešok, napr. náhradné plnenie, - dať odpoveď ako spor, „vyhlásiť vojnu“.¹⁷

Bez nároku na úplnosť je možné odkázať na obdobné použitie slova odpovedať v danom význame aj zo starobylého Opus Tripartitum (hoci z jeho novodobého slovenského prekladu).¹⁸

¹⁴ BEJČEK, Josef: Nakládáme odpovědně s odpovědností? In: VOŽÁR, Jozef (ed.): *Zodpovednosť v práve*. Pocta Olge Ovečkovej. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 23-24.

¹⁵ BÁRÁNY, Eduard: *Politická zodpovednosť*. In: VOŽÁR, Jozef (ed.): *Zodpovednosť v práve*. Pocta Olge Ovečkovej. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 10.

¹⁶ *Re-spondeo, spondi, sponsum*, navzájom sľúbiť, dať, splatiť, odpovedať, vydať veštbu, dať právnú radu, dostaviť sa na súd, zodpovedať sa, hlásiť sa, súhlasíť, byť primeraný, zhodovať sa, vyrovnávať sa, In: FÜRST, Kamil (zost.): *Slovník latinsko-český se zřetelem k potřebě žactva středních škol*. Vydání VIII., Praha : Nakladatel Kvasnička a Hampl, (1. vyd. 1927), s. 311.

¹⁷ „S jistou dávkou zjednodušení tak sloveso odpovídat mohlo v právním kontextu znamenat něco jako reakci (předpona od-) na určitou výzvu, reakci na vědomost (kořen vědět) jiného člověka, žalobce, soka, poškozeného, který ji uveřejnil či předal dál (povědět). (...) Konkrétně pak lze myslím ve staročestíně vysledovat tři právní způsoby užití slovesa odpovídat, a to (1) odpovědět na žalobu ve smyslu udat důvody svého jednání a ohradit se proti žalobní výzvě, (2) odpovídat za určitý prohřešek ve smyslu poskytnout paušální odpověď (například v podobě náhradního peněžního plnění) a (3) vyhlásit spor, tj. odpovědět nepřátelsky. Adekvátní odpovědi tak mohla být podle situace obrana, náhradní sankce, i útok, což jsou tři dosti odlišné reakce. (...) Odpovědnost totiž nebyla před oficiálním vstupem do právního diskurzu abstrahována jen ze sankce, jak by se ze současné teorie práva mohlo zdát, ale také z kvalifikované obrany (odpovídání) a ještě dříve dokonce z útoku.“ JANEČEK, Václav: *Kritika právní odpovědnosti*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 44.

¹⁸ Napr. Tripartitum, Prvá časť, Článok 12: *O tom, že všetci preláti a cirkevné osoby sú povinné prisahať vernosť kráľovi a že vo veci ich svetských majetkov sú podriadené svetským súdom: (...) § 1. A ohľadom ich svetských majetkov, ktoré majú vo vlastníctve, ako aj akýchkoľvek násilností a iných vecí z nich vyplývajúcich ich môžu ich nepriatelia (ak takí sú) slobodne žalovať a predvolať pred každého riadneho sudcu krajiny, pred ktorým sú povinní odpovedať a zodpovedať sa právu rovnako ako svetské osoby;*

Rovnako je možné odkázať aj na kvalifikovanú „odpoveď“ spracovanú v kapitole o práve platnom na Slovensku ohľadom deliktov, spôsobenej škody a povinnosti následnej (teda aj o zodpovednosti) – od najstarších čias.¹⁹

V Bejčkovej reakcii na uvedené Janečkovu dielo a jeho „praktické vyústenie“ je spomenutá dôležitá skutočnosť, a to, že tzv. „český“ problém zodpovednosti je nielen český, ale „*přinajmenším (ale nejen) i slovenský, ale především je pouze terminologický, a tedy (pravda, jen teoreticky) dobře řešitelný*“²⁰.

Napriek tomu, že Janečkovu dielo o právnej zodpovednosti sa výslovne zameriava na zodpovednosť súkromnoprávnu, niekoľko myšlienok z nej je inšpiratívnych aj pre tému právnej zodpovednosti ako takej, a osobitne pre zodpovednosť disciplinárnu. Pri porovnaní s angloamerickou literatúrou uvádza, že zodpovednosť (*responsibility*) má charakter všeobecnej zodpovednosti a naproti tomu zodpovednosť (navrhuje pre ňu nový pojem *zavázanost*, najviac sa blíži k anglickému *liability*) má charakter výslovne pozitívnoprávny, vynutiteľný štátom.²¹ *Zodpovedný* je podľa non-pozitívneho práva človek, *zaviazaná* podľa práva je osoba ako právny konštrukt.²²

tiež Druhá časť, Článok 20 *O osobnom predvolaní, napomenutí a zákaze: (...) § 10. A ak sa zákaz udial vo veci násilného a nesprávneho obsadenia alebo zadržania majetkov a žalobca môže dokázať, že mu tieto sporné majetky skutočným právom patrili alebo patria: zakazovaného a žalovaného treba v čase prejednávania veci okamžite potrestať hrdelným trestom alebo zaplatením výkupného (keďže opomenul podanie odpovede a vykonanie spomenutého začatia konania a tým dovolil, aby samotný zákaz voči nemu nadobudol právnu silu).* In: ŠTENPIEN, Erik: *Tripartitum*. Bratislava : EUROKÓDEX, 2008, s. 77-78, 199-200.

¹⁹ Už v 11. st. podľa Mlkvého a Hájeka: „*Pokrok vo vývoji inštitútu náhrady škody spôsobenej deliktom predstavovalo postupné presadzovanie sa princípu uzmierenia, kedy sa poškodený mohol vzdať práva na odvetu, ak sa škodca chcel vykúpiť. Záviselo to samozrejme na poškodenom či mal o peňažnú formu uzmierenia záujem a či škodca chcel alebo vedel zaplatiť požadované výkupné.*“ In: MLKVÝ, Matej - HÁJEK, Lukáš: 14 Delikt. In: ŠTEVČEK, Marek - GREGOR, Martin - MLKVÝ, Matej (eds.): *Lexikón dejín slovenskej súkromnoprávnej terminológie*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2023, s. 485.

²⁰ BEJČEK, Josef: op. cit., s. 27.

²¹ „*Podíváme-li se na jazykovou praxi z druhé strany, tj. podíváme-li se primárně na koncept responsibility, a nikoliv liability, poměrně rychle seznáme, že se tento pojem objevuje s naprostou převahou ve filozofické či právně-filozofické odborné literatuře a že doktrinální právníci (teoretici pozitivního práva) se mu naopak vyhýbají. Koncept odpovědnosti (responsibility) se tak užívá v souvislosti s obecnějšími úvahami přesahujícími pozitivní právo. Samotný termín odpovědnost není definičně vázán na státní donucení, existenci justičního systému či vůbec celého současného pozitivního právního systému. Často se naopak o odpovědnosti ve vztahu k pozitivnímu právu uvažuje jako o normativním principu, díky němuž lze zdůvodnit konkrétní případy pozitivněprávní závazanosti a správnost soudní argumentace(...) Odpovědnost lze v tomto smyslu chápat jako non-pozitivní koncept, který může mít v teoretické rovině ve vztahu k závazanosti určitou normativní svrchovanost.(...)*“; In: JANEČEK, Václav: op. cit. 145.

²² „(4) Podle pořadu přirozeného práva má povinnost odpovídat člověk (přirozený subjekt). Podle pořadu práva pozitivněprávního má povinnost odpovídat osoba (pozitivněprávní subjekt). Odpovědnost se tak

Podľa neho zodpovednosť (non-pozitívna) nemá sankčnú povahu, ale sankcia je podľa neho prvok verejnoprávnej distribúcie (rozhodnutie zákonodarcu - čo je dôležité pre jednotlivca a čo je dôležité pre spoločnosť ako celok, záujem celku na spravodlivo usporiadanej spoločnosti) – je to „zaviazanosť“ (distributívna pozitívnoprávna povinnosť²³).

Teória práva delí právnu zodpovednosť (*i. a.*) podľa jednotlivých oblastí práva, kde má svoje špecifiká (verejnoprávna a súkromnoprávna, podľa odvetví – najmä ústavnoprávna, trestnoprávna, správnoprávna, civilná, medzinárodnoprávna). Takýmto spôsobom možno priradiť k jednotlivým druhom právnej zodpovednosti aj zodpovednosť disciplinárnu, ale s výhradou jej osobitosti, pretože nemožno uvažovať výlučne o jednom právnom odvetví, kde sa prejavuje a vyvodzuje²⁴.

Disciplinárna zodpovednosť nie je dlhodobou vedecky spracúvaná, skôr len niekoľko desiatok rokov, no je už veku žitá („používaná“) a vyvodzovaná (aj právnických profesiách). Disciplinárna zodpovednosť je nástroj na dosahovanie spravodlivosti v právom definovanej skupine, je prejav „sebazáchovy“ (seba-reprodukcie) právom definovanej skupiny, ale je aj nástroj na organizačné i funkčné zabezpečenie nezávislosti²⁵ právom definovanej skupiny²⁶ (v systéme väčšom, napr. v spoločnosti,

vztahuje primárne k človeku, zatiaľ čo zaviazanosť primárne k osobe. (5) Povinnosť odpovedať môže mať vnútornú alebo vonšiu zdôvodnenú. Z hľadiska človeka (konečného adresáta všetkých právnych noriem, tj. noriem zodpovednosti i zaviazanosti) plynie zodpovednosť z vnútorných normatívnych dôvodov, zatiaľ čo zaviazanosť z vonšých normatívnych dôvodov. Vnútorným normatívnym dôvodom zodpovednosti je porušenie korektívnej spravodlivosti; vonším normatívnym dôvodom zaviazanosti je porušenie distributívnej spravodlivosti. (6) Povinnosť odpovedať môže byť primárna i sekundárna. Sekundárna povinnosť odpovedať zaisťuje ako prostriedok nápravy primárna zodpovednosť, pokiaľ primárna zodpovednosť sama nestačí k uchovaniu interpersonálnej spravodlivosti. Sekundárna povinnosť odpovedať plynie zo zaisťujúcej právnej normy, ktorá je vo funkčnom vzťahu k norme zaisťovanej. Funkciou vzťahu medzi zaisťujúcou a zaisťovanou normou môže byť dosiahnutie korektívnej či distributívnej spravodlivosti.“ In: JANEČEK, Václav: op. cit., s. 222-223.

²³ JANEČEK, Václav: op. cit., s. 179.

²⁴ Napríklad aj len pre disciplinárnu zodpovednosť sudcov práva veda uvádza, že ide o interdisciplinárny právny inštitút regulovaný viacerými právnymi odvetviami. In: SAFAROV, Takhirjon Baxodirovich: The Peculiarities of the Disciplinary Responsibility of Judges in the Administration of Justice. International Journal of Social Science And Human Research ISSN(print): 2644-0679, ISSN(online): 2644-0695 Volume 04 Issue 11 November 2021, Page No: 3092-3097, s. 3093. Autor citoval: Bakhrakh D.N. Legal responsibility under administrative law // Administrative law and process. 2010. No. 1. p. 2.

²⁵ Napríklad regulácia disciplinárnej zodpovednosti sudcov sa ustálené konštatuje ako jeden z hlavných smerov pre garanciu nezávislosti súdnictva. SAFAROV, Takhirjon Baxodirovich: op. cit. s. 3092.

²⁶ GAJDOŠOVÁ, Martina: Disciplinárna zodpovednosť ako nástroj na dosahovanie spravodlivosti v právom definovanej skupine. In: Právo a ideál dobra a spravodlivosti : Pocta Pavlovi Holländerovi k 70. narodeninám. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2023, s. 219-226; GAJDOŠOVÁ, Martina: Disciplinárna zodpovednosť ako inštrument nezávislosti profesie. Bratislavské

v štáte). Vo všetkých uvedených významoch je zrejmé, že disciplinárna zodpovednosť predpokladá, ale aj vyjadruje prvok samosprávy.

Disciplinárna zodpovednosť je nielen napojená na všeobecné morálne normy (celej) spoločnosti, odrážajúce sa v pozitívnom práve, ale je priam bytostne napojená aj na špecifické etické normy danej skupiny. Táto previazanosť s osobitnými non-pozitívnymi normami, teda s etickými normami spoločenstva (čiže previazanosť právnych noriem s neprávnymi, etickými, a to tak s tzv. pozitívnymi – vyjadrenými v etickom kódexe, ako i non-pozitívnymi – nepomenovanými, no žitými a nesenými daným spoločenstvom), dáva celkové porozumenie pre disciplinárnu zodpovednosť aj v pozícii tzv. aktívnej zodpovednosti (som zodpovedný za splnenie primárnej právnej zodpovednosti), aj v pozícii tzv. následnej (restrospektívnej, sankčnej, tzv. vlastnej) zodpovednosti, teda právnej zodpovednosti, ktorá nastupuje po porušení právnej normy. Previazanosť je o to viac zrejmá, že disciplinárna zodpovednosť ako právna zodpovednosť nastupuje (môže nastúpiť) aj po porušení etickej normy²⁷. Veľmi „čitateľne“ sa v disciplinárnej zodpovednosti prejavuje čisto jazykový význam zodpovednosti ako povinnosti niesť následky za niečo, zároveň mať správny vzťah k plneniu si povinnosti a napokon skutočnosť, že je „významná a dôležitá“.

Disciplinárna zodpovednosť je nástroj (regulovaný predovšetkým právom) „vonkajšieho tlaku“ na osobu (príslušníka skupiny – teda človeka vykonávajúceho určité činnosti, resp. majúceho osobitné právne puto ku skupine), aby konala „so správnym vzťahom“ k plneniu si svojich povinností a s vedomím následkov za porušenie týchto povinností a tiež s mechanizmom „sankcionovania“ za porušenie týchto povinností, ktoré súvisia s výkonom daných činností. Tento „vonkajší tlak“ je primárne „tlakom“ právom definovanej skupiny, a právom definovanú skupinu možno chápať ako „skupinu osôb“ definovanú povahou činnosti týchto osôb (alebo určitého členstva alebo inak vyjadreného právneho puta k spoločenstvu). Sekundárne (nie však okrajovo, ale komplementárne) je tento „tlak“ vyjadrením „tlaku“ aj celej spoločnosti, celého štátu, pretože je tu veľké prepojenie všetkých úloh a nárokov na ich kvalitu, ktoré príslušníci daného spoločenstva pre celú spoločnosť (štát) plnia. Tento prienik záujmov skupinových a spoločenských a štátnych je

právnické fórum 2023 [elektronický dokument] : právna zodpovednosť a autonómia. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2023, s. 70-112.

²⁷ Systém disciplinárnej zodpovednosti slúži aj na vynucovanie etických pravidiel jednotlivých právnických profesií. „Bez ich dôsledného vynucovania disciplinárnymi orgánmi voči advokátom sú etické pravidlá len prázdnyimi sľubmi.“ In: KEENAN, David – COOPER, Deborah Jane – LEBOWITZ, David – LERER, Tamara: The Myth of Prosecutorial Accountability After Connick v. Thompson: Why Existing Professional Responsibility Measures Cannot Protect Against Prosecutorial Misconduct. The Yale Law Journal, Volume 121, 2011-2012, 25.10.2011, pp. 203-265, (p. 234) Dostupné na: <https://www.yalelawjournal.org/forum/the-myth-of-prosecutorial-accountability-after-connick-v-thompson-why-existing-professional-responsibility-measures-cannot-protect-against-prosecutorial-misconduct> (cit.26.09.2025).

vyjadrený v právnej regulácii (v jej konkrétnej podobe), ktorá sa prirodzene v čase (i priestore) mení.

Preto možno disciplinárnu zodpovednosť ako druh právnej zodpovednosti považovať za zodpovednosť dobre zrozumiteľnú z hľadiska oboch koncepcií, aj z prevažujúcej koncepcie právnej zodpovednosti ako atribútu právnej povinnosti v zmysle právneho dôsledku jej nedodržania, z jej viazanosti na protiprávnosť (ako negatívny následok porušenia právnej povinnosti, vrátane porušenia etických noriem), tiež aj z koncepcie morálne významnej aktívnej zodpovednosti, ktorá sa za právnu kategóriu (podľa mnohých autorov) nepovažuje,²⁸ viažucej sa predovšetkým na koncepciu etiky povinnosti a etiky cnosti. Prispôsobením si Janečkových úvah – disciplinárnu zodpovednosť možno chápať aj ako non-pozitívny koncept, ktorý má k svojej pozitívnej podobe (k vytvorenej regulácii a v realite – k vyvodu disciplinárnej zodpovednosti za disciplinárne previnenie) určitú normatívnu zvrchovanosť.²⁹

Disciplinárnou zodpovednosťou možno rozumieť (bez zámeru ju terminologicky oddeľovať na zodpovednosť a zaviazanosť, ani inak) zodpovednosť za disciplinárne previnenie, ktorého sa dopustil právom definovaný subjekt, ktorá pramení z disciplinárnej zodpovednosti ako normatívneho imperatívu intrasociálnej spravodlivosti.

Disciplinárna zodpovednosť je samostatným druhom právnej zodpovednosti, nemožno ju stotožniť s iným druhom zodpovednosti, napr. s občianskoprávnou, trestnoprávnou, ani správnoprávnou. Existuje „popri“ nich.³⁰ Výnimočne môže zákon

²⁸ „Morálne významná „aktívna“ zodpovednosť predsa nemá a nemôže mať nejakú právnu záväznosť, a je teda z hľadiska práva právne irelevantná“. OVEČKOVÁ, Olga: *Zodpovednosť v hospodárskom práve*. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo SAV, 1983, s. 114 a 124; Podľa Jozefa Prusáka „*Luby vyslovil a dostatočne zdôvodnil názor, že zodpovednosť vzniká až porušením právnej povinnosti, a nie predtým, že právnou skutočnosťou, ktorá spôsobuje vznik právnej zodpovednosti a zodpovednostného právneho vzťahu, je až samo protiprávne konanie (úkon)*.“ PRUSÁK, Jozef: *Teória práva*. Bratislava : Kalligram. Edícia *Exempla iuris*, 2023, s. 581 (pôvodné vydanie 1995). Iný prístup uvádza Janeček: „(...) *nelze o odpovědnosti uvažovat jen jazykem právních povinností. Odpovědnost totiž nefunguje jako singulární norma, z níž plyne povinnost, ale jako funkční systém dávání odpovědí dle různých pořadů práva, a to za různých podmínek, mezi různými subjekty a s různými cíli. (...) Díky mé analýze lze navíc vidět také to, že odpovědnost nemusí být spojena se sankcí (sekundární povinností) a s vynutitelností, jak to dosud činila česká právní teorie, a že se smysl odpovědnosti nevyčerpává jen v rozsahu pozitivního práva.*“ In: JANEČEK, Václav: *op. cit.* 228-229.

²⁹ JANEČEK, Václav: *op. cit.* 145.

³⁰ Podľa Soni Košičiarovej: „*Disciplinárny delikt má v porovnaní s trestným činom a správnym deliktom najnižší stupeň typovej spoločenskej škodlivosti. Jeho súbeh s inými druhmi verejnoprávných deliktov je možný, ak ho osobitný zákon (na základe zásady špeciality) nevylučuje. Záleží teda od obsahu legálnej definície disciplinárneho previnenia v konkrétnom zákone upravujúcom disciplinárnu právomoc samosprávnej stavovskej organizácie, či súbeh disciplinárneho previnenia s iným druhom a kategóriou verejnoprávného deliktu vylučuje. (...) V prípadoch súbehu, keď rôzne druhy orgánov na základe rôznych*

ustanoviť, že určité vyvodenie disciplinárnej zodpovednosti (za nežiaduce ne/konanie) je „konzumované“ vyvodením iného druhu právnej zodpovednosti³¹, no môže ustanoviť, že aj napriek takémuto inému vyvodeniu zodpovednosti ešte stále orgán vyvodzujúci disciplinárnu zodpovednosť posúdi, či postačuje aj pre účely daného vyvodenia disciplinárnej zodpovednosti³².

Disciplinárna zodpovednosť sa vyvodzuje v mnohých vzťahoch, v súkromnoprávných i vo verejnoprávných, napr. v súkromnoprávnej podobe v činnosti združení podľa stanov a vnútorných predpisov voči členovi, vo verejnoprávnej podobe v univerzitnom a fakultnom prostredí voči študentom podľa zákona o vysokých školách a podľa vnútorných predpisov univerzity a fakulty, v prostredí výkonu rôznych profesií zastrešených komorou zo zákona, ale aj v prostredí výkonu rôznych funkcií (napr. sudca, prokurátor).

Pre účely tohto príspevku sa záujem sústredí predovšetkým na recentnú podobu regulácie a na nové výzvy disciplinárnej zodpovednosti pri výkone právnických profesií (sudca, advokát, prokurátor, notár, exekútor).

právnych predpisov vyvodzujú zodpovednosť za ten istý skutok, nie je princíp ne bis in idem dotknutý. (...) Osobitné zákony ukladajú príslušným orgánom povinnosť prihliadnuť na skutočnosť, že osoba už bola za ten istý skutok postihnutá v disciplinárnom konaní.“ In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa: Verejnoprávne aspekty činnosti stavovskej organizácie. Praha : Leges, 2025, s. 182-183. Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 372/1992 Zb. o priestupkoch pri určení druhu sankcie a jej výmery sa prihliadne aj na to, či a akým spôsobom bol páchatel' za ten istý skutok postihnutý v disciplinárnom konaní. Pokiaľ dospeje k záveru, že rozhodnutie o disciplinárnom delikte je postačujúce, postupuje podľa § 66 ods. 2 písm. d) alebo podľa § 76 ods. 2 písm. ch). In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa: Zákon o priestupkoch. Podrobný komentár s judikatúrou. Praha: Leges, 2020, s. 161 a nasl.

³¹ Napr. podľa zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry, v znení účinnom do 31.12.2020, § 187 ods. (1) *Prokurátor je disciplinárne zodpovedný za a) disciplinárne previnenie, b) konanie, ktoré má znaky priestupku podľa osobitného zákona, a konanie, ktoré môže byť postihnuteľné sankciami podľa osobitného zákona (ďalej len „priestupok“).* (2) *Na prejednanie priestupku sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch, ak tento zákon neustanovuje inak.* (3) *Ak priestupok prokurátora prejednal alebo so súhlasom prokurátora prejednáva orgán oprávnený na prejednanie priestupku podľa osobitného zákona, prokurátora už nemožno disciplinárne stíhať za spáchanie priestupku.*

³² Napr. zastavenie disciplinárneho konania podľa zákona č. 432/2021 Z. z. disciplinárny súdny poriadok, § 26 ods. (1) písm. e) *Disciplinárny senát aj bez nariadenia ústneho pojednávania disciplinárne konanie zastaví, ak pre ten istý skutok prebehlo skoršie trestné konanie, konanie o priestupku alebo inom správnom delikte a toto konanie sa skončilo právoplatným rozhodnutím, alebo bolo právoplatne zastavené a rozhodnutie vydané v skoršom konaní nebolo zrušené, ibaže uložený postih nepovažuje disciplinárny senát za dostačujúci; (...).*

Recentná podoba regulácie disciplinárnej zodpovednosti pri výkone právnických profesií

V celkovom vývoji možno konštatovať, že v treťom decéniu 21. storočia patrí disciplinárna zodpovednosť pri výkone právnických profesií k ustáleným druhom právnej zodpovednosti, ktorá je regulovaná predovšetkým na vnútroštátnej úrovni, a to na úrovni zákona i ústavy. Je pre ňu typická aj interná regulácia ovplyvnená reguláciou najmä nadnárodných profesijných združení. Zároveň požíva aj medzinárodnoprávnu ochranu v rôznych podobách.

Na vnútroštátnej úrovni (v SR) je konkrétny druh disciplinárnej zodpovednosti definovaný právnym formulovaním nasledovných pravidiel, a to uvedenými zákonmi a vnútornými predpismi:

- (i) definovanie konkrétneho subjektu v právom definovanej skupine, na ktorý sa disciplinárna zodpovednosť vzťahuje (napr. sudca ako príslušník sudcovského stavu, prokurátor ako člen prokurátorského stavu, advokát ako člen advokátskej komory, notár ako člen notárskej komory, súdny exekútor ako člen komory exekútorov); definujú to statusové zákony - zákon o sudcoch a prísediach, zákon o prokurátoroch a čakateloch prokuratúry, zákon o advokácii, Notársky poriadok, Exekučný poriadok³³;
- (ii) definovanie pravidiel, porušením ktorých dochádza k jej vyvodzovaniu (obsahujú ich predovšetkým jednotlivé statusové zákony, ktoré tiež odkazujú na vnútorné predpisy komôr, ktorých zavinené porušenie sa tiež považuje za disciplinárne previnenie, vrátane etických kódexov; u sudcov je odkaz na povinnosť dodržiavať zásady sudcovskej etiky, ktoré prijala Súdna rada SR v spolupráci s orgánmi sudcovskej samosprávy; u prokurátorov je odkaz na etický kódex prokurátora schválený radou prokurátorov, no aj napr. povinnosť *dodržiavať pri výkone svojej funkcie všeobecne záväzné právne predpisy, služobné predpisy, pokyny a príkazy vedúcich prokurátorov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia*³⁴);
- (iii) definovanie disciplinárnych previnení (prípadne jednotlivých druhov previnení); tieto upravujú jednotlivé statusové zákony, napr. u sudcu sa odlišuje disciplinárne previnenie, závažné disciplinárne previnenie a závažné disciplinárne previnenie nezlučiteľné s výkonom funkcie sudcu;
- (iv) definovanie disciplinárnych opatrení (trestov); tieto sú „uzavretým spôsobom katalogizované“, aj spôsob ich ukladania, v jednotlivých statusových zákonoch (napr. notárovi môže byť uložené ako disciplinárne opatrenie písomné pokarhanie, peňažná pokuta do výšky 6.600 eur, pozastavenie výkonu

³³ Zákon č. 385/2000 Z. z., zákon č. 154/2001 Z. z., zákon č. 586/2003 Z. z., zákon č. 323/1992 Zb., zákon č. 233/1995 Z. z.

³⁴ § 74 písm. a) zákona č. 154/2001 Z. z.

notárskeho úradu na dobu najmenej dvoch mesiacov a najviac šesť mesiacov, zbavenie notárskeho úradu³⁵);

- (v) definovania procesu, v ktorom sa disciplinárna zodpovednosť voči subjektu vyvodzuje (disciplinárne konanie; pri právnických profesiách ide o kontradiktórne konanie, ktoré začína na návrh kvalifikovaného navrhovateľa); pre advokátov je disciplinárne konanie regulované zákonom i vnútornými predpismi – zákon o advokácii a z vnútorných predpisov Disciplinárny poriadok SAK, Organizačný poriadok SAK a Rokovací poriadok SAK; v súčasnosti v SR z uvedených povolaní iba pre advokáciu platí vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti vlastnými, spomedzi advokátov volenými orgánmi, a to v prvom stupni v desiatich disciplinárnych senátoch Disciplinárnej komisie SAK a v druhom stupni v troch odvolacích disciplinárnych senátoch Odvolacej disciplinárnej komisie SAK; disciplinárne konanie pre sudcov, prokurátorov, notárov a exekútorov od roku 2021 upravuje Disciplinárny súdny poriadok³⁶, konanie sa uskutočňuje disciplinárnymi senátmi Najvyššieho správneho súdu SR;
- (vi) definovanie disciplinárneho orgánu a spôsobu jeho kreácie a zloženia; voľbu spomedzi advokátov a zloženie disciplinárnych orgánov upravuje zákon o advokácii, Organizačný poriadok SAK a Volebný poriadok SAK; voľbu a zloženie disciplinárnych senátov NSS SR pre sudcov, prokurátorov, notárov a exekútorov upravuje Disciplinárny súdny poriadok a ustanovovanie prísediacich aj uvedené statusové zákony, tiež zákon o Súdnej rade SR³⁷. Práve zloženie a spôsob kreácie, alebo vo všeobecnom význame legitimita disciplinárneho orgánu, patrí, spolu s nárokmi na spravodlivý proces, k závažným témam nielen vo vnútroštátnom rámci, ale aj v kontexte nadnárodne formulovaných záruk.
- (vii) prítomnosť samosprávneho prvku - pri právnických profesiách je regulácia pravidiel uvedených v bodoch (ii) až (vi) v rôznej miere dopĺňaná samosprávnou reguláciou, teda vnútornými predpismi i v rôznej miere v priamom osobnom spolupodieľaní sa na jej uskutočňovaní.

Disciplinárna zodpovednosť v právnických profesiách (v SR) má svoju reguláciu aj na úrovni ústavného práva – právomoc Súdnej rady SR vydávať v spolupráci s orgánmi sudcovskej samosprávy Zásady sudcovskej etiky³⁸; pôsobnosť Najvyššieho

³⁵ Podrobnosti o výške a druhu disciplinárneho opatrenia pri vyvodzovaní disciplinárnej zodpovednosti voči advokátovi pozri napr. GÁBRIŠ, Tomáš: Vybrané problémy vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti advokátov v Slovenskej republike. In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa - GAJDOŠOVÁ, Martina (eds.): STAVOVSKÁ A PROFESIJNÁ ORGANIZÁCIA – SUBJEKT VEREJNEJ SPRÁVY. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 2023, s. 58 a nasl.

³⁶ Zákon č. 432/2021 Z. z.

³⁷ § 4 ods. 1 písm. i) a § 27fb zákona č. 185/2002 Z. z.

³⁸ Čl. 141a ods. 6 písm. j) Ústavy SR.

správneho súdu SR rozhodovať o disciplinárnej zodpovednosti sudcov, prokurátorov a ak tak ustanoví zákon, aj iných osôb³⁹; napokon tiež je potrebné spomenúť aj orgány sudcovskej samosprávy, ktoré sa podieľajú na správe a riadení súdov.⁴⁰ Momentálne je totiž v parlamente návrh novely zákona o sudcoch a prísediacich, ktorý má opätovne zapojiť sudcovské rady do kreácie disciplinárneho orgánu pre sudcov.⁴¹

Regulácia a i vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti musí spĺňať určité nároky, pretože vždy je systémovým prvkom riadenia, správy⁴² a organizácie daného povolania (profesie, výkonu funkcie). Jej nesprávnym „nastavením“ a/alebo užívaním (či zneužívaním, napríklad politickým zneužitím) by mohli byť ohrozené princípy demokratického a právneho štátu (nielen zasiahnuté do práv jednotlivca). Tu sú predovšetkým v centre pozornosti deľba moci, nezávislosť súdnictva (nezávislosť výkonu aj ďalších spomenutých právnických profesií), ochrana ľudských práv, spravodlivý proces, princíp zákonnosti a ústavnosti a iné. Ide o nároky na reguláciu jej vyššie uvedených prvkov (i až vii), ale aj nároky na ich reálny výkon.

Na úrovni medzinárodného práva je potrebné uviesť závery Jána Sváka, ktorý relatívne dlhšiu dobu pravidelne publikuje k téme medzinárodnoprávnej ochrany (nielen) sudcov, ktorá je úzko prepojená s disciplinárnym stíhaním a s postupne formulovanými nadnárodnými nárokmi na disciplinárne konanie⁴³. Otázku zdroja

³⁹ Čl. 142 ods. 2 písm. c) Ústavy SR.

⁴⁰ Čl. 143 ods. 3 Ústavy SR: *V rozsahu ustanovenom zákonom sa na riadení a správe súdov podieľajú aj orgány sudcovskej samosprávy.*

⁴¹ ČPT 816, on-line dostupné: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=10287> (cit.26.09.2025). Návrh zákona bol v III. čítaní na 39. schôdzi NR SR, uznesenie číslo 1134 zo dňa 23. 9. 2025 a postúpený do redakcie.

⁴² Napr. široké vymedzenie správy súdnictva pomenúva jej osem dimenzií, a to regulačnú, personálnu, administratívnu, finančnú, vzdelávaciu, informačnú, digitálnu a etickú, pričom personálna dimenzia obsahuje výber a (opätovné) menovanie sudcov, povyšovanie, odvolávanie a preloženie sudcov (na dobu neurčitú i dočasnú), disciplinárne stíhanie sudcov, civilné a trestné stíhanie sudcov a hodnotenie sudcov. In: ŠIPULOVÁ, Katarína - SPÁČ, Samuel - KOSAŘ, David - PAPOUŠKOVÁ, Tereza - DERKA, Viktor: Judicial Self-Governance Index: Towards better understanding of the role of judges in governing the judiciary. In: Regulation & Governance, [Volume 17, Issue 1](#), January 2023, Pages 22-42.

⁴³ Napr.: SVÁK, Ján: Ako môžu „čachre-machre“ pri výbere sudcov porušiť právo na zákonom zriadený súd. In: Justičná revue, č. 2, 2021; SVÁK, Ján: Previerky sudcov a prokurátorov v boji proti korupcii. In: Justičná revue, č. 4, 2021; SVÁK, Ján: Nezávislosť disciplinárneho súdu na poľskom najvyššom súde. In: Justičná revue, č. 10, 2021; SVÁK, Ján: Limity reorganizácie súdov z pohľadu právneho štátu. In: Justičná revue, č. 11, 2021; SVÁK, Ján: Disciplinárna zodpovednosť sudcov v Bulharsku. In: Justičná revue, č. 1, 2022; SVÁK, Ján: Väznenie sudcov a prokurátorov počas výnimočného stavu v Turecku. In: Justičná revue, č. 2, 2022; SVÁK, Ján: Šikanovanie symbolu boja za nezávislosť poľského súdnictva a právny štát. In: Justičná revue, č. 10, 2022; SVÁK, Ján: Hodnota právneho štátu pri posudzovaní politických práv v európskej regionálnej súdnej ochrane ľudských práv. In: Zborník z konferencie

legitimity disciplinárnych orgánov pre sudcov rozdeľuje na dve relatívne samostatné, no vzájomne podmienené otázky, či (i) vytvorenie orgánu sudcovskej legitimacy zodpovedá kritériám právneho štátu z hľadiska zásady oddelenosti súdnej moci od zákonodarnej a výkonnej, a či (ii) disciplinárny orgán pre sudcov je „tribunál zriadeným zákonom“ podľa požiadaviek čl. 6 ods. 1 Dohovoru.⁴⁴

Ďalší atribút relevantný pre reguláciu disciplinárnej zodpovednosti (tu - právnických profesií) je existencia nadnárodných aktérov, ktorí ovplyvňujú formuláciu štandardov pre výkon profesie i štandardov pre jej správu a organizáciu, teda aj pre vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti. Ján Svák medzi nadnárodných aktérov ovplyvňujúcich tvorbu štandardov pre súdnictvo (aj pre disciplinovanie sudcov) radí: OSN⁴⁵, „na úrovni Rady Európy je to Odporúčanie Výboru ministrov RE č. CM/Rec (2010)12 o nezávislosti, efektívnosti a zodpovednosti sudcov“, tiež je to Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva (tzv. Benátska komisia), Poradná rada európskych sudcov (CCJE - zriadená bola ako záujmové združenie pod záštitou Rady Európy), svojimi rozhodnutiami tému rozvíja ESLP a Súdny dvor Európskej únie. V súvislosti s ESLP uvádza, že „preskúmanie porušenia práva na súd zriadený zákonom využitím tzv. Ástrádsson testu je kľúčovým prameňom medzinárodného práva, ktoré má zabezpečiť, aby disciplinárny súd pre sudcov bol nezávislým a nestranným súdom“.⁴⁶ Disciplinárna zodpovednosť, resp. garancie jej vykonávania, je súčasťou medzinárodných dohovorov (najmä Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to predovšetkým v práve na spravodlivý proces).

K nárokom na disciplinárne konanie notárov možno odkázať na kritické i komparatívne európske zhodnotenie, i rozhodovaciu činnosť ESLP, Bernardom

Ústavného súdu SR v Košiciach, Konanie o súlade právnych predpisov – návrhové oprávnenie a účinky rozhodnutí ústavného súdu, Košice: Ústavný súd SR a PF UPJŠ, 2024.

⁴⁴ SVÁK, Ján: Medzinárodná ochrana disciplinárne stíhaných sudcov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina - KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 60-61.

⁴⁵ „Na univerzálnej úrovni stále zostáva základnou referenčnou normou výstup zo siedmeho kongresu OSN o predchádzaní zločinnosti a zaobchádzaní s páchatelmi, ktorý sa konal v Miláne v roku 1985. Určitú mieru záväznosti tento výstup označený ako „Základné princípy nezávislosti súdnictva“ nadobudol jeho schválením rezolúciami Valného zhromaždenia OSN č. 40/32 z 29. novembra 1985 a č. 40/146 z 13. decembra 1985. V bode 19 týchto základných princípov sa uvádza, že „všetky disciplinárne konania, konania o pozastavení sudcovskej funkcie alebo o odvolaní z nej sa budú riešiť v súlade so stanovenými normami súdneho konania.“ SVÁK, Ján: Medzinárodná ochrana disciplinárne stíhaných sudcov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina - KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 54.

⁴⁶ SVÁK, Ján: Medzinárodná ochrana disciplinárne stíhaných sudcov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina - KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 54-55, 66-67.

Pekárom a Katarínou Valovou,⁴⁷ a k vývoju rozhodovacej činnosti ESLP pri posudzovaní disciplinárne stíhaného exekútora alebo sudcu (aj ďalších profesií) na Mateja Horvata a Zuzanu Hamulákovú.⁴⁸

Možno konštatovať, že na nadnárodnej úrovni sú akýmisi „arbitrami systémovej i realizačnej kvality“ vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti voči jednotlivým právnickým profesiám nadnárodní aktéri - svojimi dokumentami a odporúčeniami⁴⁹ - a ESLP a Súdny dvor EÚ svojou rozhodovacou činnosťou.

Regulácia disciplinárnej zodpovednosti (pre jednotlivé právnické profesie) sa nachádza v práve (medzinárodnom i vnútroštátnom – ústavnom, zákonnom, prípadne podzákonnom, ale aj v interných predpisoch) i v etických normách, a to v nadnárodných i vnútroštátnych etických kódexoch, ktoré sú tými nadnárodnými

⁴⁷ PEKÁR, Bernard - VALOVÁ, Katarína: Úskalia prenosu disciplinárnej právomoci nad notármi zo stavovskej organizácie na štát. *ARS NOTARIA*, Notársky časopis. Vydáva Notárska komora SR, č. 2/2024, s. 6-13.

⁴⁸ „(...) ESLP sa podrobne venuje pojmu disciplinárne obvinenie, pretože ani to nevyklučuje jeho možné podradenie pod trestnú vetvu čl. 6 Dohovoru. Deje sa tak najmä vtedy, keď je naplnené tretie Engelove kritérium. V tejto súvislosti však súd skúma všetky Engelove kritériá, nielen toto tretie, avšak najčastejšie odôvodňuje podradenie pod trestnú vetvu práve týmto kritériom. Aj v prípade, keď dospeje k neaplikovateľnosti tvrdého jadra čl. 6 Dohovoru, venuje sa ESLP aj možnému podradeniu disciplinárnej sankcie pod civilnú vetvu. Vo veciach, kde dochádza k obmedzeniu možnosti vykonávať povolanie (napr. vyčiarknutia zo zoznamov, vylúčenie zo štúdia a pod.) prichádza štandardne k záveru, že takéto opatrenia predstavujú spory o civilné právo, a teda sú podraditeľné pod civilnú vetvu čl. 6 Dohovoru“. In: HORVAT, Matej - HAMULÁKOVÁ, Zuzana: Správne disciplinárne delikty členov stavovských komôr so zameraním na vyčiarknutie člena z komory. In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa - GAJDOŠOVÁ, Martina (eds.): STAVOVSKÁ A PROFESIJNÁ ORGANIZÁCIA – SUBJEKT VEREJNEJ SPRÁVY. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 2023, s. 82, 85.

⁴⁹ K tým, ktoré uvádza Ján Svák, napr. len v oblasti sudcov možno vymenovať: Medzinárodná asociácia sudcov (IAJ), Európska asociácia sudcov (EAJ), Sieť predsedov najvyšších súdov členských štátov Európskej únie (Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union), Globálna sieť súdnej integrity (Global Judicial Integrity Network, spustená v roku 2018 na pôde OSN), Sieť najvyšších súdov (SCN - Superior Courts Network), CEELI Inštitút (Central and Eastern European Law Initiative), Súdna sieť EÚ (RJUE - Judicial Network of the European Union), Združenie štátnych rád a najvyšších správnych súdov Európskej únie (Association of the Councils of State and Supreme Administrative Jurisdictions of the European Union – ACA-Europe), Medzinárodná asociácia najvyšších správnych súdov (International Association of Supreme Administrative Jurisdictions); Brijunské vyhlásenie nezávislosti súdnictva – prijala ho Konferencia predsedov najvyšších súdov strednej a východnej Európy k podpore nezávislosti a integrity súdnictva v rámci právneho štátu (Conference of Chief Justices of Central and Eastern Europe) - <https://ceeliinstitute.org/resource/brijuni-statement-of-principles-of-the-independence-of-the-judiciary>; Bangalórske zásady správania sudcov (2002); „Brijunské vyhlásenie je dnes spolu s Bangalórskymi zásadami správania sudcov považované za kľúčový nástroj medzinárodného práva poskytujúci základ koncepcie nezávislého súdnictva ako fundamentálneho prvku právneho štátu.“ In: <https://www.nsud.sk/ceeli-institut/>.

v rámci profesií inšpirované a harmonizované⁵⁰. Tento nadnárodný profesijný presah je evidentný od konca 20. storočia a v súčasnosti je už etablovaný.

Najzásadnejšou novinkou na úrovni nadnárodnej ochrany (aj) štandardov disciplinárneho konania je medzinárodný *Dohovor o ochrane povolania advokáta* schválený Výborom Ministrov Rady Európy dňa 12.3.2025. Účelom dohovoru je slovami SAK: „posilniť ochranu advokátskeho povolania v jednotlivých krajinách Rady Európy a tretích krajinách pred neoprávnenými zásahmi tak, aby práva občanov mohli byť riadne hájené prostredníctvom advokátov a aby nedochádzalo k praktikám, ktoré by mali „zmrazujúci účinok“ na advokátov a tým by sa oslabil prístup občanov k právnym službám a k ochrane ich práv.“⁵¹ Materiál bol schválený na rokovaní vlády SR dňa 18.8.2025⁵² a možno očakávať úspešný proces ratifikácie.

⁵⁰ Z nadnárodných – napr. Charta kľúčových princípov európskeho advokátskeho povolania, schválená na Plenárnom zasadnutí CCBE v Bruseli v roku 2006 a Etický kódex CCBE pre európskych advokátov z roku 1988, posledný krát zmenený v roku 2006; i vo vnútroštátnych etických kódexoch – napr. Etický kódex notára schválený Konferenciou notárov Notárskej komory SR dňa v roku 2000; recentný Etický kódex prokurátora schválený Radou prokurátorov Slovenskej republiky ako najvyšším výkonným orgánom samosprávy prokurátorov s celoštátnou pôsobnosťou, s účinnosťou od 1. júna 2025, nadväzujúci na odporúčanie Rady Európy č. Rec/2000/10 o etickom kódexe verejných činiteľov, na pravidlá profesionálnej zodpovednosti a prehľad základných práv a povinností prokurátorov schválené Medzinárodnou asociáciou prokurátorov (IAP) dňa 23.04.1999 v Amsterdame a na Európske smernice o etike a správaní sa prokurátorov prijaté na konferencii generálnych prokurátorov Európy dňa 31.05.2005 v Budapešti, tzv. „Budapeštianske smernice“; Zásady sudcovskej etiky – nadväzujúce na dokumenty nadnárodných sudcovských združení - napr. Londýnska deklarácia Európskej siete súdnych rád (ENCJ) „Sudcovská etika“ z roku 2010, Magna charta sudcov (Základné princípy) schválená Poradnou radou európskych sudcov (CCJE) z novembra 2010, Stanovisko č. 3 (2002) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) o zásadách a pravidlách profesionálneho správania sudcov, o etike, nezlučiteľnom správaní a nestrannosti.

⁵¹ Pripomienka SAK, VZNESENÉ PRIPOMIENKY V RÁMCI PRIPOMIENKOVÉHO KONANIA - Návrh na podpis Dohovoru o ochrane povolania advokáta, LP/2025/320. In: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/31061/1>

⁵² Podľa predkladacej správy: „Dohovor predstavuje medzinárodnú zmluvu, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a zároveň ide o zmluvu, na ktorej vykonanie je potrebný zákon. Dohovor je v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky, všeobecnými zásadami medzinárodného práva a záväzkami vyplývajúcimi Slovenskej republike z iných medzinárodných dokumentov. Keďže však dohovor obsahuje ustanovenia, ktoré sú vo výlučnej vonkajšej právomoci EÚ, ratifikácia dohovoru bude možná až po prijatí rozhodnutia Rady o jeho ratifikácii členskými štátmi.“ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/31061/1>.

Za týmto dohovorom je najmä desaťročná iniciatíva CCBE – nadnárodného aktéra na úrovni advokácie.⁵³ Dohovor už podpísalo 17 členských štátov Rady Európy.⁵⁴ Tento medzinárodný dohovor je dôležitým právnym krokom – (i) na jednej strane je evidentné, že profesia slobodného a nezávislého advokáta je významná pre hodnoty demokracie a právneho štátu a potrebuje nadnárodné garancie, (ii) že významná je aj záujmová samospráva ako spôsob podieľania sa na verejnej správe, ktorú advokáti reprezentujú⁵⁵, a ktorá sa týmto dohovorom nadnárodne podporuje (čím sa potvrdzuje i garantuje aj náš vnútroštátny model) a (iii) že (v súvislosti s týmto príspevkom) významnou a neodmysliteľnou systémovou súčasťou toho je

⁵³ Predseda CCBE Thierry Wickers uvádza: „Najzávažnejšia udalosť roka 2025 krásne ilustruje tento princíp dlhodobých aktivít CCBE. Ide o prijatie Dohovoru Rady Európy o ochrane povolania advokáta, ktorým kulminuje desaťročné úsilie CCBE. Celý proces začal v roku 2015 na plenárnom zasadnutí CCBE v Gdaňsku pod predsedníctvom poľskej kolegyne Marie Ślęzak a za účasti Lecha Wałęsu. Myšlienka bola zhmotnená prostredníctvom francúzskej delegácie v CCBE a jej člen Laurent Pettiti sa stal vedúcou osobnosťou tohto mimoriadneho a ambiciózneho projektu.“ In: Rozhovor: Advokátov naprieč Európou spájajú spoločné hodnoty. Bulletin slovenskej advokácie č. 2/2025, s. 7.

⁵⁴ „Dohovor Rady Európy o ochrane povolania advokáta bol otvorený na podpis pri príležitosti zasadnutia ministrov zahraničných vecí Rady Európy, ktoré sa konalo v Luxemburgu 13. – 14. mája 2025. Ide o vôbec prvú medzinárodnú zmluvu zameranú na ochranu povolania advokáta v kontexte rastúceho počtu správ o útokoch na výkon tohto povolania, či už vo forme obťažovania, vyhrážok alebo útokov, alebo zasahovania do výkonu profesionálnych povinností. Dohovor dosiaľ podpísali Andorra, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Írsko, Taliansko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Severné Macedónsko, Nórsko, Poľsko, Švédsko, Belgicko, Island, Moldavská republika a Spojené kráľovstvo. Na to, aby Dohovor nadobudol platnosť, ho musí ratifikovať najmenej osem krajín vrátane šiestich členských štátov Rady Európy. Dodržiavanie Dohovoru bude monitorovať expertná skupina a výbor zmluvných strán.“ In: Správy a udalosti. Medzinárodné vzťahy. Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2025, s. 53.

⁵⁵ Článok 4 – Stavovské organizácie 1. Zmluvné strany zabezpečia, aby vnútroštátny právny a regulačný rámec zaručoval, že stavovské organizácie sú nezávislými samosprávnymi orgánmi. Akékoľvek voľby ich výkonných orgánov sa uskutočnia v súlade s platnými pravidlami a bez vonkajších zásahov. 2. Strany zabezpečia, aby stavovské organizácie mohli: a. presadzovať a zastupovať záujmy advokátov a ich profesie; b. presadzovať a obhajovať nezávislosť advokátov a ich úlohu v spoločnosti; c. vypracovať profesijné normy správania a presadzovať ich dodržiavanie v súlade s týmto dohovorom; d. podporovať prístup k povolaniu a ďalšie vzdelávanie a odbornú prípravu advokátov; e. spolupracovať s advokátmi, inými stavovskými organizáciami a medzinárodnými, medzivládskymi alebo mimovládskymi organizáciami v otázkach práva a výkonu advokácie vrátane podpory a ochrany úlohy advokátov a f. podporovať blaho advokátov a v prípade potreby pomáhať im a ich rodinám. 3. Zmluvné strany zabezpečia, aby sa so stavovskými organizáciami včas a účinne konzultovali návrhy vlády na akúkoľvek zmenu právnych predpisov, procesných a správnych pravidiel, ktoré majú priamy vplyv na výkon povolania advokátov a na reguláciu ich profesie. (...) čl. 6 - Profesijné práva advokátov - ods. 2. Zmluvné strany zabezpečia, aby advokáti neniesli občianskoprávnú ani trestnoprávnú zodpovednosť za ústne a písomné vyjadrenia, ktoré urobili v dobrej viere a starostlivo pri zastupovaní svojich klientov v jednotlivých konaniach.

disciplinárne konanie, ku ktorému dohovor formuluje aj samostatné zásadné nároky.⁵⁶

Nové výzvy pre disciplinárnu zodpovednosť pri výkone právnických profesií

Medzi nové výzvy disciplinárnej zodpovednosti, podľa môjho názoru, patrí dôraz udržať štandardy pre vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti v jednotlivých právnických profesiách, ktoré rešpektujú delbu moci, nezávislosť súdnictva, nezávislosť prokurátora, nezávislosť jednotlivých profesií – vykonávaných v rámci samosprávnych profesijných komôr (notári, advokáti, exekútori), dôveryhodnosť každého jedného stavu, neodmysliteľnú mlčanlivosť, odbornosť a ďalšie atribúty jednotlivých profesií. Najzásadnejšími sa v súčasnosti javia jednak legitimita disciplinárneho orgánu – teda kto má disciplinovať daného príslušníka stavu - a jednak procesné záruky vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti. Citlivosť na uvedené zvýrazňuje (*i.a.*) práve aktuálny *Dohovor o ochrane povolania advokáta*, teda skutočnosť, že určité hodnoty sú vnímané za tak významné a zároveň tak krehké, že došlo k nadnárodnej zhode chrániť ich.

Novými výzvami sú aj nové technológie. Nové technológie sa vždy postupne stávajú súčasťou života, práce, organizácie a celkového systémového usporiadania spoločnosti v štáte. Používajú ich jednotlivé profesie – aj tie právnické. Postupne pre ne existuje právna regulácia - napr. notárske centrálné registre podľa Notárskeho poriadku, zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente), niektoré sa pripravujú – napr. [vládný návrh zákona o niektorých administratívnych opatreniach súvisiacich so zhromažďovaním elektronických dôkazov v trestnom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#)⁵⁷, patrí to k zákonným

⁵⁶ Článok 8 – Disciplinárna zodpovednosť 1. Zmluvné strany zabezpečia, aby sa dôvody disciplinárneho konania proti advokátom zakladali výlučne na profesijných normách správania, ktoré sú stanovené zákonom a ktoré sú samy osebe v súlade s právami a slobodami uvedenými v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd. 2. Zmluvné strany zabezpečia, aby disciplinárne konania proti advokátom boli: a. vedené: i. nezávislým a nestranným disciplinárnym orgánom zriadeným stavovskou organizáciou, ii. nezávislým a nestranným orgánom, alebo iii. nezávislým a nestranným súdom alebo tribunálom zriadeným zákonom; b. vybavené bez zbytočného odkladu; c. vedené v súlade s požiadavkami na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s právom na poradenstvo, pomoc alebo zastúpenie advokátom podľa vlastného výberu a d. preskúmateľné, na základe podania dotknutého advokáta nezávislým a nestranným súdom alebo tribunálom zriadeným zákonom. 3. Zmluvné strany zabezpečia, aby všetky disciplinárne opatrenia uložené advokátom rešpektovali zásady zákonnosti, nediskriminácie a proporcionality. Akýkoľvek zákaz výkonu povolania by sa mal ukladať len za najzávažnejšie porušenia profesijných noriem.

⁵⁷ Predložený do NR SR 22.8.2025, ČPT 254.

povinnostiam prokurátora⁵⁸, týka sa sudcu⁵⁹ (napr. elektronická podateľňa), advokáta⁶⁰, etc.

K ďalším príkladom možno uviesť e-Justice⁶¹.

Nové technológie teda prinášajú nové úlohy pre reguláciu rôzneho typu. Napríklad advokátska komora má vlastnú *Pracovnú skupinu pre elektronizáciu výkonu advokácie* ako poradný orgán pre odbornú pomoc advokátom a ochranu záujmov advokácie v oblasti elektronického výkonu povolania advokáta v nadväznosti na súčasnú platnú právnu úpravu v oblasti e-governmentu a súvisiacich predpisoch a ich aplikáciou v praxi.⁶² V oblasti kybernetickej bezpečnosti a ochrany údajov, z dôvodov starostlivého stráženia dôvernosti komunikácie s klientom a nových foriem odbornej starostlivosti (napr. cloudové služby, šifrovanie, heslovanie, adekvátne ochrana počítačov, notebookov, tabletov, mobilov, rizikovosť e-mailových komunikačných platforiem), SAK prijala *„štandardy, odporúčania a kritéria softvérových riešení pre výkon advokácie, ktoré predstavujú rámcovú stratégiu komory v súvislosti s potrebou náležitej starostlivosti a ochrany advokátskeho tajomstva pri správe klientskych údajov a dokumentov. Cieľom tejto stratégie je dlhodobá a sústavne advokátov informovať o potrebách dodržiavania aspoň minimálnych štandardov k zabezpečovaniu ochrany klientov a s tým súvisiaceho advokátskeho tajomstva v online priestore.“*⁶³

⁵⁸ Napr. podľa § 26 ods. 1 písm. h) zákona č. 154/2001 Z. z. - *Prokurátor je povinný používať pri plnení svojich služobných povinností informačné systémy, najmä centrálny informačný systém prokuratúry, elektronický systém právnych informácií a ďalšie informačné systémy dôležité pre plnenie úloh prokuratúry, ako aj elektronickú poštu a zaručený elektronický podpis.*

⁵⁹ V hromadnom výberovom konaní na sudcu podľa § 28c ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. - *Ústna časť výberového konania sa zaznamenáva aj s využitím technického zariadenia určeného na zaznamenávanie zvuku. Alebo podľa § 52 ods. 1 cit. zákona - Sudca má právo na poskytovanie odbornej literatúry a na zabezpečenie riadnych pracovných podmienok tak, aby pri svojej práci mohol využívať činnosť zamestnancov súdu a vhodné technické vybavenie, osobitné kancelárske pomôcky a prostriedky informatiky z dôvodu účinného rozhodovania bez neodôvodnených prietahov v pridelených veciach. (...).*

⁶⁰ Napr.: Bulletin slovenskej advokácie v č. 2/2025 (s. 37) – Vnútorne vzťahy – uvádza: *„Slovenská advokátska komora, Zbor väzenskej a justičnej stráže a Ministerstvo spravodlivosti SR pripravili spoločný projekt umožňujúci **online porady advokáta a klienta vo výkone väzby alebo trestu odňatia slobody** prostredníctvom videokonferencie. Projekt sa v pilotnej fáze spustí pre Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Bratislava.“*

⁶¹ Portál elektronickej justície pokrýva: obchodné registre, konkurzné registre a katastre, rodinné veci, dedenie, peňažné pohľadávky, súdne konania, podania na súd, práva obetí a obžalovaných, právne predpisy a judikatúra, odborná príprava, vyhľadávanie právnických povolání. In: https://e-justice.europa.eu/home_sk

⁶² Čl. 14 Uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 103/11/2025 z 27. júna 2025 ktorým sa schvaľujú poradné orgány komory.

⁶³ In: Advokácia vo veku informatizácie. In: Pozičný dokument Slovenskej advokátskej komory schválený konferenciou advokátov 6. júna 2025 - Budúcnosť advokácie na Slovensku - Úloha Slovenskej advokátskej komory.

Celkom najnovšia výzva je však už v čoraz širších súvislostiach uvádzaná umelá inteligencia⁶⁴. Zaujímavé je konštatovanie Petra Štrpku, predošlého, aj súčasného predsedu Disciplinárnej komisie SAK ohľadom konkrétnych rizík používania umelej inteligencie v advokácii: „*Nástroje AI (...) z hľadiska povinnosti odbornej starostlivosti pri poskytovaní právnych služieb nesú riziko, že ich výstupy môžu byť nepresné alebo nepravdivé. Sú už všeobecne známe viaceré prípady, keď si systém AI napríklad vymyslel neexistujúcu judikatúru. Taktiež je potrebné dbať na zachovanie dôvernosti informácií a dodržiavanie povinnosti mlčanlivosti. V praxi sme sa zatiaľ nestretli s disciplinárnymi konaniami v súvislosti s AI, no prevencia a osвета v tejto oblasti sú vzhľadom na dynamiku jej vývoja nevyhnutné. Používanie nástrojov AI advokátmi musí ísť zároveň ruka v ruke s dodržiavaním pravidiel profesijnej etiky. Zodpovednosť za etické použitie AI síce nesú na jednej strane ľudia, ktorí ju navrhujú, vytvárajú alebo spravujú, no v konečnom dôsledku najmä tí, ktorí ju používajú. Obzvlášť, ak ide o profesiu, ktorej etický výkon činnosti je regulovaný zákonom a záväznými stavovskými predpismi.*“⁶⁵ Pre empirické doplnenie používania AI sudcami možno odkázať na štúdiu Mariána Ruňanina (2024).⁶⁶ Najnovšia výzva pre disciplinárnu zodpovednosť – disciplinárne previnenie v súvislosti s použitím AI – zatiaľ ešte (u nás) nie je empirickou realitou. Realitou je

⁶⁴ Predseda CCBE Thierry Wickers k umelej inteligencii uvádza: „*Dúfam tiež, že sa nám podarí prijať opatrenia, ktoré umožnia CCBE zohrávať úlohu nielen v službách profesijnej politiky v jej vzťahoch s európskymi inštitúciami, ale aj ako nástroj na podporu spolupráce medzi jej členmi na operačnej úrovni v oblastiach ako komunikácia, IT a školenia. (...) Dúfam, že rok 2025 bude aj pre sekretariát CCBE rokom prechodu na AI. AI bude určite jednou z hlavných tém roku 2025. Väčšina advokátov sa do konca roka stane bežnými používateľmi a bude potrebovať podporu. Veci sa pravdepodobne v rámci súdneho systému budú pohybovať pomalšie, ale sudcovia budú v pokušení využiť AI z vlastnej iniciatívy, na individuálnej báze.*“ In: Rozhovor: Advokátov naprieč Európou spájajú spoločné hodnoty. Bulletin slovenskej advokácie č. 2/2025, s. 7. Dokladom uvedených aktivít je napr. správa: „*Výbor CCBE pre informačné technológie aktualizoval usmernenia CCBE k používaniu cloudových úložísk advokátmi. Cieľom je poskytnúť advokátom kontext a praktické aspekty využívania cloudu a má slúžiť aj ako základ dialógu s poskytovateľmi cloudových služieb. Počet advokátov je pre poskytovateľov príliš nízky na to, aby iniciatívne neriešili aspekty, ktoré sú pre advokáciu dôležité. Preto je úlohou CCBE tieto témy otvárať a lobiť.*“ In: Správy a udalosti. Medzinárodné vzťahy. Bulletin slovenskej advokácie č. 2/2025, s. 35.

⁶⁵ Aktuálne – Rozhovor: SAK má možnosti urobiť viac pri zlepšovaní práva na Slovensku. Bulletin slovenskej advokácie 1/2025, s. 8.

⁶⁶ Z okruhu 47 odpovedí sudcov krajských a vrcholných súdov - od opýtaných sudcov „(...) v našom prieskume 7 % respondentov zo strany sudcov sa prihlásilo k využívaniu týchto nástrojov vo svojej súdnej praxi, pričom v súkromí využilo niekedy alebo používa tieto nástroje 51 % respondentov. To nám poukazuje na rozšírenosť využívania týchto nástrojov aj na úrovni aplikácie práva či v právnom prostredí. (...) existujú prieskumy, ktoré hovoria, že až 73 % právnikov chce využívať umelú inteligenciu vo svojej praxi. (...) V našom prieskume 85 % respondentov zastáva názor, že umelá inteligencia by mohla byť užitočnou v súdnej praxi.“ In: RUŇANIN, Marián: Generatívna umelá inteligencia v prostredí súdov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina - KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 127, 133.

však stále intenzívnejšie používanie umelej inteligencie (aj v právnických profesiách – „rapídny nárast“ – možno polovica)⁶⁷ a realitou je aj normovanie umelej inteligencie, resp. jej používania.

Na pôde Európskej únie prijatý *Akt o umelej inteligencii* upravuje (v Preambule, v bode 61) základnú požiadavku - *Používanie nástrojov AI môže podporiť rozhodovaciu právomoc sudcov alebo nezávislosť súdnictva, ale nemalo by ju nahrádzať: konečné rozhodovanie musí zostať ľudskou činnosťou.*⁶⁸

Potenciál využitia AI pre právnické profesie je najmä to, čo potrebuje právnik najviac k svojej práci: efektívne vyhľadávanie v právnych predpisoch na národnej i nadnárodnej úrovni, v interných normatívnych aktoch, obdobne v judikatúre a ďalších rozmanitých aktoch aplikácie práva, v medzinárodných dohovoroch a iných právne relevantných dokumentoch, v dielach právnej vedy, relevantné preklady a rešerše, automatické spracovanie dokumentov. Zatiaľ sa ako riziko javí – vyhľadanie neexistujúcich zdrojov vo vyššie vymenovanom členení (tzv. halucinovanie AI), nepresnosť v právnickej terminológii podľa jednotlivých jazykov

⁶⁷ Realitou je v praktickej činnosti – napr. podľa vyššie citovaného rozhovoru s Petrom Štrpkom: „Z vlastného prieskumu SAK vyplýva, že AI nástroje už v súčasnosti používa takmer polovica zapojených advokátov (35 % z nich na dennej báze), a to najmä na administratívne činnosti a marketingové aktivity.“ V *Bulletine slovenskej advokácie* č. 2/2025 zo zasadnutia Predsedníctva SAK dňa 6.9.2025 informoval, že sa pripravuje okrúhly stôl najvyšších predstaviteľov justície „v kontexte rapídneho nástupu používania umelej inteligencie v právnej praxi a pri výkone justičných povolaní“. Tento okrúhly stôl sa uskutočnil 19.2.2025. „Podľa interného prieskumu SAK takmer polovica advokátov priznáva využívanie nástrojov generatívnej AI. Dá sa predpokladať, že v iných právnických profesiách je situácia podobná.“ In: Najvyšší predstavitelia justície diskutovali o vhodných reakciách na nástup využívania umelej inteligencie v práve. *Bulletin slovenskej advokácie* č. 2/2025, s. 48.

⁶⁸ Niektoré systémy AI určené na výkon spravodlivosti a demokratických procesov by sa mali klasifikovať ako vysokorizikové vzhľadom na ich potenciálne významný vplyv na demokraciu, právny štát, osobné slobody, ako aj právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces. Ako vysokorizikové je vhodné kvalifikovať systémy AI určené na použitie zo strany justičného orgánu alebo v jeho mene na pomoc justičným orgánom pri skúmaní a výklade skutkových okolností a práva a pri uplatňovaní práva na konkrétny súbor skutkových okolností, najmä z dôvodu riešenia rizík možného skreslenia, chýb a neprehľadnosti. (...) Používanie nástrojov AI môže podporiť rozhodovaciu právomoc sudcov alebo nezávislosť súdnictva, ale nemalo by ju nahrádzať: konečné rozhodovanie musí zostať ľudskou činnosťou. Kvalifikácia systémov AI ako vysokorizikových by sa však nemala vzťahovať na systémy AI určené na čisto pomocné administratívne činnosti, ktoré nemajú vplyv na samotný výkon spravodlivosti v jednotlivých prípadoch, ako napríklad anonymizácia alebo pseudonymizácia súdnych rozhodnutí, dokumentov alebo údajov, komunikácia medzi zamestnancami alebo administratívne úlohy. In: NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii). Marián Ruňanin v citovanom diele s. 137 uvádza aj strategický dokument: Európska etická charta o využívaní umelej inteligencie v justičných systémoch a ich prostredí ([European Commission for the Efficiency of Justice \(CEPEJ\)](https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december2018/16808f699c), <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december2018/16808f699c>).

pri preklade, či posun významu pri rešerši a iné. Skrátka podstatný je ľudský faktor – tu vo význame porozumenia i predporozumenia právnika, pretože myslenie právnika je vysoko špecifické a špecifické sú aj jeho potreby pre analyzovanie, výber argumentácie, pre prijatie rozhodnutia na ďalší postup a prípravu finálneho výstupu. No vývoj napreduje. Preto je aktuálnou výzvou - pre jednotlivé právnické profesijné spoločenstvá i pre oblasť právnického vzdelávania - zabezpečiť, aby bol právnik kompetentný kriticky vyhodnotiť, či akýkoľvek výstup, ktorý mu poskytne nástroj umelej inteligencie, je relevantným podkladom pre jeho činnosť, pretože je zodpovedný (aj disciplinárne zodpovedný) za riadny výkon svojej profesie (povolania) v súlade s právnou i etickou reguláciou.

Z normovania národného a zároveň vnútorného – samosprávneho, možno uviesť najnovší príklad - *uznesenie Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 12/4/2025 z 31. marca 2025, ktorým sa schvaľujú pravidlá používania nástrojov umelej inteligencie v advokátskej praxi*. Ide o prispôsobený súbor pravidiel určujúci ako používať umelú inteligenciu advokátmi – teda ako svoj nástroj. Zároveň zdôrazňuje, že nástroje umelej inteligencie môže advokát využiť výlučne za predpokladu dôsledného dodržania „vlastných“ (advokátskych) etických pravidiel. V uvodzovacej vete a v prvom článku predpisu je odkaz - *so zreteľom na ochranu základných princípov výkonu advokácie – nezávislosti, povinnosti mlčanlivosti, ochrany profesijného tajomstva a konfliktu záujmov, súlad s princípmi advokátskej etiky, ochrany práv klienta a zachovania dôvery verejnosti v advokátske povolanie*. Advokátovi, ak využíva nástroje AI, tak vznikli nové povinnosti, ktoré sa stávajú právne vynutiteľnými a v dôsledku ich porušenia môže dôjsť k vyvodeniu disciplinárnej zodpovednosti. V súhrne, ak advokát pri výkone advokácie použije nástroje AI, (i) musí dodržať princípy výkonu advokácie, (ii) musí uskutočniť vlastné odborné posúdenie, právne argumentovanie a individuálny prístup – je zodpovedný za výstupy, (iii) nesmie do nich zadávať žiadne informácie, ktoré by mohli viesť k porušeniu povinnosti mlčanlivosti alebo k ohrozeniu osobných údajov, ak neexistuje zaručený mechanizmus ich ochrany a zmluvné uistenie poskytovateľa AI o zabezpečení údajov v súlade s GDPR a zákonom o advokácii, (iv) musí sa priebežne vzdelávať v oblasti rizík a možností AI.

Záver

Disciplinárna zodpovednosť v právnických profesiách je dôležitá zložka spoločenskej zodpovednosti, je to druh právnej zodpovednosti, jej reguláciu tvoria právne normy (vnútroštátne i nadnárodné) a etické normy (formulované - „kódexované“ i nepomenované - „žité“, na úrovni profesijných spoločenstiev v štáte i „vyjadrované“ nadnárodne).

Keďže disciplinárna zodpovednosť v právnických profesiách je systémovou zložkou riadenia a organizácie výkonu daného povolania, nároky na jej reguláciu i realizáciu

musia byť súladné s nárokmi na princípy demokracie a právneho štátu, predovšetkým delbu moci, nezávislosť súdnictva (i advokátov, notárov, prokurátorov a exekútorov), ochranu základných práv a slobôd, spravodlivého procesu a princípu samosprávy. Používanie nových technológií i nástrojov umelej inteligencie v právnických profesiách musí rešpektovať nielen jej postupne sa etablujúcu právnu reguláciu, ale predovšetkým musí rešpektovať všetky etické princípy vlastné pre jednotlivé právnické profesie, či už kodifikované na národnej alebo nadnárodnej úrovni, ale aj tie v spoločensťve (advokátov, sudcov etc.) nepomenované („žité“), ktoré profesia prenáša „z minulého do budúceho“.

Zoznam použitej literatúry

1. BÁRÁNY, Eduard: Politická zodpovednosť. In: VOZÁR, J. (ed.): Zodpovednosť v práve. Pocta Oľge Ovečkovej. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 10-21, ISBN 978-80-571-0031-7
2. BEJČEK, Josef: Nakládáme zodpovedne s zodpovednosťou? In: VOZÁR, J. (ed.): Zodpovednosť v práve. Pocta Oľge Ovečkovej. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 22-48, ISBN: 978-80-571-0031-7
3. BRÖSTL, Alexander a kol.: Teória práva. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, 199 s., ISBN 978-80-7380-425-1
4. FÁBRY, Branislav, KASINEC, Rudolf, TURČAN, Martin: Teória práva, 2. preprac. vyd., Bratislava : Wolters Kluwer, Právnická fakulta UK Bratislava, 2019, 321 s., ISBN 978-80-571-0127-7
5. FÜRST, Kamil (zost.): Slovník latinsko-český se zřetelem k potřebě žactva středních škol. Vydání VIII., Praha : Nakladatel Kvasnička a Hampl, (1. vyd. 1927), 334 s., bez ISBN
6. GÁBRIŠ, Tomáš: Vybrané problémy vyvodzovania disciplinárnej zodpovednosti advokátov v Slovenskej republike. In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa - GAJDOŠOVÁ, Martina (eds.): STAVOVSKÁ A PROFESIJNÁ ORGANIZÁCIA – SUBJEKT VEREJNEJ SPRÁVY. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 2023, s. 48-67, ISBN 978-80-568-0597-8
7. GAJDOŠOVÁ, Martina: Disciplinárna zodpovednosť ako nástroj na dosahovanie spravodlivosti v právom definovanej skupine. In: Právo a ideál dobra a spravodlivosti : Pocta Pavlovi Holländerovi k 70. narodeninám. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2023, s. 219-226, ISBN 978-80-574-0207-7
8. GAJDOŠOVÁ, Martina: Disciplinárna zodpovednosť ako inštrument nezávislosti profesie. Bratislavské právnické fórum 2023 [elektronický dokument] : právna

zodpovednosť a autonómia. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2023, s. 70-112, ISBN 978-80-7160-704-5

9. GERLOCH, Aleš: Teorie práva. 6. akt. vyd., Plzeň : Aleš Čeněk, 2013, 310 s., ISBN 978-80-7380-454-1
10. HORVAT, Matej - HAMULÁKOVÁ, Zuzana: Správne disciplinárne delikty členov stavovských komôr so zameraním na vyčiarknutie člena z komory. In: KOŠIČIAROVÁ, Soňa - GAJDOŠOVÁ, Martina (eds.): STAVOVSKÁ A PROFESIJNÁ ORGANIZÁCIA – SUBJEKT VEREJNEJ SPRÁVY. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 2023, s. 68-90, ISBN 978-80-568-0597-8
11. JANEČEK, Václav: Kritika právní odpovědnosti. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2017, 227 s., ISBN 978-80-7552-812-4
12. KASINEC, Rudolf: Právna zodpovednosť v rozličných podobách. In: METEŇKANYČ, Olexij Mychajlovyč – MAJEROVÁ, Sára – ŤAŽKÁ, Veronika (zost.): Bratislavské právnické fórum 2023 : právna zodpovednosť a autonómia. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023, s. 113-124, ISBN 978-80-7160-704-5
13. KEENAN, David – COOPER, Deborah Jane – LEBOWITZ, David – LERER, Tamara: The Myth of Prosecutorial Accountability After Connick v. Thompson: Why Existing Professional Responsibility Measures Cannot Protect Against Prosecutorial Misconduct. The Yale Law Journal, Volume 121, 2011-2012, 25.10.2011, pp. 203-265, (p. 234) <https://www.yalelawjournal.org/forum/the-myth-of-prosecutorial-accountability-after-connick-v-thompson-why-existing-professional-responsibility-measures-cannot-protect-against-prosecutorial-misconduct> (cit.26.09.2025).
14. Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. 4. dopl. a upr. vyd. Bratislava: Veda 2003, 985 s., ISBN 80-224-0464-0
15. KOŠIČIAROVÁ, Soňa: Verejnoprávne aspekty činnosti stavovskej organizácie. Praha : Leges, 2025, 301 s., ISBN 978-80-7502-820-4
16. KOŠIČIAROVÁ, Soňa: Zákon o priestupkoch. Podrobný komentár s judikatúrou. Praha: Leges, 2020, 832 s., ISBN 978-80-7502-465-7
17. LUBY, Štefan: Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958, 507 s., bez ISBN
18. LUBY, Štefan: Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo úradným postupom. Bratislava : Obzor, 1971, 153 s., bez ISBN
19. LUBY, Štefan: N. S. Malejn, Imuščestvennaja otvetstvennosť v chozjajstvennyh otnošenijach. Moskva, 1970, s. 208. In: Právny obzor, 10/1970, (recenzia)
20. MARCHENKO, Mikhail Nikolajevich – DERJABINA, Elena Mikhajlovna (Марченко, Михаил Николаевич, Дерябина, Елена Михайловна): Teorija gosudarstva i prava. Učebnik dlja bakalavrov (Теория государства и права. Учебник для бакалавров). Moskva : Мзо спект, Moskovskij gosudarstvennyj

universitet imeni M. V. Lomonosova, Juridičeskij fakultet, 2016, 432 s., ISBN 978-5-392-18576-4

21. MLKVÝ, Matej – HÁJEK, Lukáš: 14 Delikt. In: ŠTEVČEK, Marek - GREGOR, Martin - MLKVÝ, Matej (eds.): Lexikón dejín slovenskej súkromnoprávnej terminológie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2023, s. 454-503, ISBN 978-80-223-5627-5
22. OVEČKOVÁ, Oľga: Zodpovednosť v hospodárskom práve. Bratislava : Veda, Vydavateľstvo SAV, 1983, 357 s., bez ISBN
23. PEKÁR, Bernard - VALOVÁ, Katarína: Úskalia prenosu disciplinárnej právomoci nad notármi zo stavovskej organizácie na štát. ARS NOTARIA, Notársky časopis. Vydáva Notárska komora SR, č. 2/2024, s. 4-13
24. PROCHÁZKA, Radoslav - KÁČER, Marek: Teória práva. Bratislava : C. H. Beck, 2019, 304 s., ISBN 978-80-89603-73-2
25. PRUSÁK, Jozef: Teória práva. Bratislava : Kalligram. Edícia Exempla iuris, 2023, (pôvodné vydanie 1995), 644 s., ISBN 978-80-8224-006-4
26. RUÑANIN, Marián: Generatívna umelá inteligencia v prostredí súdov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina, KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 124-144, ISBN 978-80-7160-738-0
27. SAFAROV, Takhirjon Baxodirovich: The Peculiarities of the Disciplinary Responsibility of Judges in the Administration of Justice. International Journal of Social Science And Human Research ISSN(print): 2644-0679, ISSN(online): 2644-0695 Volume 04 Issue 11 November 2021, Page No: 3092-3097
28. SVÁK, Ján: Medzinárodná ochrana disciplinárne stíhaných sudcov. In: GAJDOŠOVÁ, Martina - KASINEC, Rudolf (eds.): Právne a etické aspekty disciplinárnej zodpovednosti sudcov. Bratislava : Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 51-77, ISBN 978-80-7160-738-0
29. ŠIPULOVÁ, Katarína - SPÁČ, Samuel - KOSAŘ, David - PAPOUŠKOVÁ, Tereza - DERKA, Viktor: *Judicial Self-Governance Index: Towards better understanding of the role of judges in governing the judiciary*. In: Regulation & Governance, Volume 17, Issue 1, January 2023, Pages 22-42.
30. ŠTENPIEN, Erik: Tripartitum. Bratislava : EUROKÓDEX, 2008, 320 s., ISBN 9788089363247
31. VEČEŘA, Miloš a kol.: Teorie práva. 4. vyd. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2011, 350 s., ISBN 978-80-89447-40-4

Kontaktné údaje

prof. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

martina.gajdosova@flaw.uniba.sk

Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Katedra teórie práva a filozofie práva

ORCID: 0009-0004-8282-9134